

თ ბ ჯ ს რ ი

1889 წ.

№ 43 და 44.

დსკემბრის 14

გაზეთი ღირს: ერთის წლით—5 მ. ნახევარის წელ, — 3 მ. ცალკე ნომერი—1 მ. გ. ხელის-მოწერა და წერილების გამოგზავნა შეიძლება ამ ადრესით: Тифлисъ, книжный магазинъ Чарквіани, Роману Пандхавა.

რედაქცია არ კისრულობს წერილების უახ გავზავნას და მათ შესახებ მიწერ. მოწერას. გაზეთში დასაბჭედად გამოგზავნილი წერილებს უნდა ჰქონდესთ მოწერილი, სახელი, გვარი და ადრესი ავტორსა.

ქართული საკვირვო გაზეთი

„თბილისი“

მომავალ 1890 წლის იანვრადამ გამოვა სრულიად სხვა სახით და სხვა პირობა მონაწილეობით რედაქციამი. აგრეთვე აღთქმული გეაქვს უკეთესთა ქართველთა მწერალთა თანაშრომა ჟურნალში. ჟურნალის უმთავრესი და იმნ ულება იქნება, მისცეს წარმატება ჩვენს იმ გვარს ლიტერატურას, რომელსაც ექნება სამკვიდრო მნიშვნელობა და ექნება ხასიათი არა მარტო დღიური არამედ მომ ვლისთვისაც. რედაქციას აგრეთვე, მიღებული აქვს ზომიერება, რომ შესცვალოს და შეეახოს ჟურნალის პროგრამა, დროების და გარემოების მოთხოვნილების და გვარად.

ხელის-მოწერა მიიღება ამ ადრესით: в Тифлисъ, книжный магазинъ Чарквіани, Роману Пандхавა.

მუთათისში: ქმათა წერეთელთა წიგნის მაღაზიაში. ბათომში: მოსე ნათაქესთან. ბორში: ილია ნატრაქთან. სენაკში: სამსონ ყიფიანთან. ზუგდიდში: დოკტორს აკელ იამყიანთან. ანაკლინეს: საად სხადრაქთან.

„НОВОЕ ОБОЗРѢНІЕ“

въ 1890 году

(сѣдой годъ изданія)

будетъ выходить въ Тифлисѣ какъ и въ прошлые годы, ежедневно, по провѣ грамму газеты литературной, общественной и политической.

Съ 12-го ноября 1887 г. „Новое Обозрѣніе“ выходитъ двумя изданіями изъ которыхъ *первое*, вечернее, предназначено для восточнаго Закавказья и сдается на вечерній побѣдъ жѣлезной дороги, а *второе*, утреннее, — для гор-Тифлиса, западнаго Закавказья и Россіи.

Условія подписки, съ пересылкою и доставкою: на годъ 10 р., на пол, года—6 р., на три мѣсяца—3 р. 50 к., на одинъ мѣсяць—1 р. 50 к. *За границу*: на годъ—17 р., на полгода—6 р., на три мѣсяца—5 р. (Подписка принимается не иначе какъ, считая съ 1-го числа любого мѣсяца).

За объявленія изъ губерній и областей кавказскаго края взимается по 8 к. за строку пети на 4-й страницѣ и по 15 к. за такую-же строку на 1-й стр. За всѣ остальные объявленія—по 10 к. за стр. пети на 4 стр. и по 15 к. за такую-же строку на 1 стр.

Объявленія изъ вѣв-кавказскихъ городовъ принимаются исключительно въ „Центральной конторѣ объявленій“, бывш. Л. Метцль, на Мясницкой улицѣ, въ д. Спиридонова.

Подписка и объявленія принимаются:

а) ВЪ ТИФЛИСѢ: ВЪ КОНТОРѢ ГАЗЕТЫ, Головинскій проспектъ, домъ Читахова, № 12.

б) ВЪ ОТДѢЛЕНІЯХЪ КОНТОРЫ:

1) ВЪ БАКУ—ПРИ АПТЕКАРСКОМЪ МАГАЗИНѢ И. Г. ЧУБИНОВА на михайловской улицѣ; домъ Мирза-Авакова и Карабегова.

2) ВЪ КУТАИСѢ—ПРИ КНИЖКОМЪ МАГАЗИНѢ БРАТЪЕВЪ ЧИЛАДЗЕ, противъ бульвара, въ домѣ Г. Андроникова.

3) ВЪ БАТУМѢ—ПРИ КОНТОРѢ М. С. БЕТАГОВА, Набережная, домъ Ферадъ—Бега.

в) У АГЕНТОВЪ КОНТОРЫ:

1) ВЪ Г. ШУШѢ—С. О. АНАНЬЕВЪ, на площади Тонхана.

2) ВЪ Г. ГОРИ—ИР. И. РАМИШВИЛИ.

3) ВЪ ЕЛИЗАВЕТПОЛЬ—Г. А. АЛЬТГ. УЗЕНА, при торговлѣ аптекарскими товарами.

Въ отдѣленіяхъ и у агентоѡ подписка и объявленія принимаются ПО РЕДАКЦИОННЫМЪ ЦѢНАМЪ, безъ всякой надбавки. Розничная продажа тоже производится безъ увеличенія платы, ПО 5 КОП. за номеръ.

Иногородные адресуютъ свои требованія: ВЪ ТИФЛИСѢ, ВЪ РЕДАКЦИЮ „НОВАГО ОБОЗРѢНІЯ“.

Редакторъ М. А. Успенскій.

Издательница О. А. Николадзе.

ჩვენ მშობლებს

ქუთაისს რომ გვერდი აეუაროთ და მარტო ტფილისის სასწავლებლებს გადაევიდეთ თვალი, სანუგეშოს ვერასა ენახათ: ქართველ მოსწავლეთა რიცხვი შეღარებამთ მცირეა და იმ მცირესაც ისე უძნელდება სწავლა, რომ წელიწადში თვითო-ორჯოლა თუ ათაეებს კურსს და ზოგჯერ კი ისიც ვერა. რას უნდა მივაწეროთ? უნიკობას, თუ უსურვილობას? არც ერთსა და არც მეორეს... პირველს გულწრფელად თვით მტერიც ვერ შეგვეწამებს და მეორე ხომ თვალ და თვალი ტყუილი იქნება, ბრალი უნდა დაესდეთ მხოლოდ ცხოვრებისა და სწავლების პირობა-გარემოებას. ადამიანისათვის მხოლოდ ის საზრდოა კარგი, რომელსაც მისი ბუნება მოითხოვს და რიგიანად მოინებებს. უსუსურ-ბავშვს რომ რძის ნაცვლად სუკის მწვადები დააძლოთ და დაასაკებულ ვაჟ-კაცს კი რძის მეტი არა მიაკაროთ რა, სწორე მოგაზსენოთ, ვერაფერი მასპინძლობა იქნება და რგების მაგიერ აწყენს კიდევაც. ყველაფერსა აქვს თავისი განსაკუთრებითი დრო და ქაში და ამის მიხედვით უნდა კმაყოფილდებოდეს მისი მოთხოვნილებაც...—ამგვარსავე კანონს ექვემდებარება ადამიანის სულიერი მხარეც: ნორჩ—გრძნობა—გონებას სხვა საზრდო უნდა და დამწიფებულს სულ სხვა—ყმაწვილს დედის რძესავით უნდა შეერგოს და შეეწოვოს პარველი დასაწყისი სწავლა. ის უნდა იყოს ადვილად გასაგები, შესათვისებელი და საქაპან-წყვეტოთ ძალას არ უნდა ატანდეს ნორჩ—გრძნობა-გონებას. ამისათვის საჭიროა, რომ ახალგაზდა მოსწავლემ თვალი გაახილოს და გულისყური გაიხსნას, იმ ხელსაწყოს წყალობით, რომელიც უერო ეადვილება, ე. ი. იწყოს სწავლა იმ ენაზე, რომელზედაც იმას პირველად ხმა ამოუღია და შეუთვისებია.

წინააღმდეგ შემთხვევაში, ის მხოლოდ მ.რტო მეყსიერე-ბ.ს მიაწევდა და დაატანს ძალას, რომ უცხო სიტყვები დაი-ჭიროს და შეუთვისებელ—შეუხორცებელად გაიმეოროს ხოლ-მე. ამ გვარად რაცუნდა ბევრი შეიძინოს კაცმა, თავისთავი-თი მაინც არა ექნება რა, თუთიყუშ-კაჭკაჭობას ვერ ასცრლდებ-ბა!... ეს იქნითი მარტივი ჭეშმარიტებაა, რომ უგუნურიც ვერ იტყვის წინააღმდეგს... მაგრამ „ფიცი კი გვწამს და ბოლო გვაკვირებს“...

ნეტარ-ხსენებულ ვარანციოვის დროს ერთმა დირექტორ-თავანმა კოცუბუმ შეჭიშნა, რომ ქართულ ყმაწვილებში ზოგი დიდნიჭს იჩენდა და ზოგი კი სულ უნიჭობას... სა-შუალოდ ვერსად ჰხედავდა. დაუკვირდა და რა გამოდგა? ის, რომელსაც დედა ენაზედ ესწავლა საზღვივე წერა-კითხვა, ქართულად გაეტება თვალი და გაეხსნა გულის ყურს, გაუ-ჭირვლად გადადიოდა უცხო ენაზე და უცხო ენის წყალობით-თაც ადვილად ითვისებდა სწავლა განათლებას. და ვინც პირ-დაპირ იწყებდა უცხო ენის სწავლას, ის კი გულის ყურს ჰკარგავდა; ამისათვის განსვენებულმა წესად შემოიღო, რომ იმათთვისაც ჯერ დედაენაზე ესწავლებიათ წერა კითხვა და მერე გადაეყვანათ სხვა ენაზე. ეს ჭეშმარიტება დღესაც არ აქვს შეგნებული ქართველ დედ-მამებს!... „რალაში გამოა-დგებათ ჩვენ შეილებს ქართული ენა და რა პურს აქმევსო!“ თქვობენ: — „ისა სჯობია, ბარე პირდაპირ მიებაროთ და იქ იციან, რაც უნდა ასწავლონ და რაც არაო?..“ არ იციან, თუ როგორ უძნელებენ საქმეს და რა ქირში აკდებენ მომა-ვალში!.. შეიღირა წლის ყმაწვილი პირდაპირ ეჭიდება უცხო ენას. დროც აღ-რა აქვს, რომ საფუძელ-ანათ შეისწავლოს და იმოდენათ მოემზადოს, რამდენიც საჭიროა, რომ სასწავლებელში მიიღონ.—წესდება მოითხოვს, რომ მისაღებელმა ყმაწვილმა იცოდეს წერა-კითხვა და წაკითხულიც იმდენათ ესმოდეს, რომ თავის თავად ახსნას. ეს ადვილია ერთისთვის, რადგანაც მისი დედა ენა და სახელმწიფო ენაა და ძნელი მეორისათვის, რომელ-

საც სულ სხვა ენა შეუსწაველია. აი ამის ზრალია, რომ ჩვენი შეილები საკონკურსო ეგზამენებზე აქვეითებენ. ალარც ენა ემარჯიებათ და არც გამოთქმა უვარგათ. და ამ უკანასკნელს ხომ საზოგადოდ უმთავრესს ყურადღებას აქცევენ, თვითქოს ჭკუა ენაში იყოს და არა თავში. ანს მსურველში ერთი ან ორი ცუ შედის სასწავლებელში, დანარჩენები უსწავლელათა რჩებიან. ვისაც ეს არა სჯერა, მობძანდეს ეგზამენების დროს სასწავლებლებში და იქ ნახავს დაღონებულ მამებსა და ყურჩამოყრილ შეილებს!... ნეტავ რა არის მომავალი ამ უსწავლელად დარჩენილ ყმაწვილების? უგზო-უკვ იოზა, უმცერება, ცხოვრებაში გაბოროტება და ზნეობითი სიკვდილი. მაშინ როდესაც ვინ იცის იმათგან რამდენი კეთილი და სასარგებლო კაცი გამოვდოდა როგორც თავისთვის, ისე ქვეყნისათვის. ახლა ავიღოთ ის თვითო ოროლა ბედნიერები, რომელთაც ღირსებიათ სასწავლებლებში შისელო, იმათ რაღა ემართებათ?

სხვებისათვის ორი ენაა მხოლოდ უცხო: ლათინური და ბერძნული. ჩვენა ყმაწვილებისათვის—კი მესამეც, ის ენა, რომლის შემწეობითაც უნდა ისწავლონ.—რასაკვირველია, რომ ამათ ერთი ორათ უფრო გაუძნელდებათ სწავლა და თუ ჩამორჩებიან სხვებს, აქ ნიჭი არაფერ შუაშია. გასაკვირვებელია და გასაკიცხად არაფის არ უნდა მიაჩნდეს მათი სიძნელე და გაჭირვება სწავლის დროს და პირ იქით უნდა ხელს უწყობდენ და ამხნეებდენ. ანობენ, რომ საზარელი ავაზაკი ტტო წულუკიძე მშვენიერად სწავლობდა სასწავლებელში და უბრალო რამ ცელქობისათვის დაითხოვესო! მაშის მკვლელი ჩიჩუა შესამე კლასიდან გამოვიდა, რადგანაც გამოთქმა არ უვარგოდა!.. მგალობლი შეილმა, როქელიც დღეს კატორღაშია, ვეღარ ვა.თავა გიმნაზია მხოლოდ მიტომ, რომ ლათინური უძნელდებოდა. ვინ იცის, რამდენი ასი და ათასი მაგალითია ამისთანა, მაგრამ მე ხომ სატატისტიკას არ ვადგენ

და მხოლოდ ურჩევ ჩვენ ქართველ მშობლებს, რომ მიაქციონ ყურადღება ამ სამწუხარო მოვლენებს.

აკაკი.

ახალი ამბავი

მომავალი წლის თეატრის ნომრებში იქნებიან დაბეჭდილნი სხვათა შორის აკაკი წერეთლის ახალი დრამა „პატარა კახი“, ახალი ისტორიული რომანი „აჭარელები“, თხზულება ბაბოან სუტენერისა, თარგმნილი ნემენცურიდამ; ისტორიული პოემა „მარაბდა“, ზ. მ.—სა. „კაი გრაკხი“, იტალიანურიდამ.

სამშაბათს, 21 ნოემბერს, ქართულმა დასმა წარმოადგინა ანუკა ბატონიშვილი» ისტორიული დრამა დ. მესხისა და „შილოზბილი“ კომედია კ. ყიფიანისა წარმოადგენამ ცუდათ ჩიხარა, რადგან უხვიროდ ამორჩეულ პირებს ზედ დაემატა როლის უცოდინარობაც, ეს მუდამ ძველი და მუდამ ახალი სენი ჩვენი თეატრისა. გარდა ქალ-არტისტებისა, ქ-ნ ავალი-შვილისა და საფაროვისა და აგრეთვე ბ. შათირიშვილისა, როლი თითქმის არეინ არ იცოდა. ეს ნაკლი მეტად შეემჩნეოდა ისედაც მშრალ კომედიაში: ყიფიანი, გედგე-ნოვი და ცაგარელი ისე ნელა და ზანტად მუსაიფობდენ, რომ იფიქრებდით, ეს-ეს არის ძილ-მორეულნი მთქნარებას მოყვებიანო.

კარგია კიდევ, რომ საზოგადოება ცოტა დ.ესწრო; თორემ იმას საყვედურს და უკმაყოფილებას კაცი ვერ გადურჩებოდა. მაინც ფრაზა; ჩვენმა არტისტებმა, ეტყობა, თავისებურად მოკიდეს, ხელი ამ საღამოსაო“ ხშირად გვესმოდა და, იმედია. შემდეგში მაინც არექნებათ საფუძველი ამ გვარი სიტყვების თქმისა.

წერილი რედაქციისადმი.

იულის 233 № დ ბჭილი იუო ბატ. მანუელიძეს შენიშვნა შესასებ ოც'ა დაკარგული ცსკარნის თარგმნისა.

სიმათლის აღდგენა და არა აკტორის თავ-მოყვარება მამულებს მე ორიოდ სიტყვა ვთქვა აპის შესასებ.

1886 წ. ქართული თეატრის გამგებელმა გადმოცა ეს პიესა გადმოსათარგმნელად. მე გადმოვთარგმნიე, რადგან თარგმანი შემომიკეთეს და არა გადმოკეთებო. შესასებ პიესის ღირსების კი რა მოგახსენოთ: ეს კითხვადვე დარჩეს, თარგმანი კი, როგორც სხანს შენიშნა, ან ჩემი არა ყოფილა, ან, სამწუხაროდ, ჩემი „შალაშინი გაუკარგო“ და თუ თარგმანი ცუდი იყო, შალაშინთ გაუარესებიათ. მე არ დავსწრებივარ წარმოდგენას; შენიშვნის აკტორის მიერ მოყვანილი თარგმანის ნიმუშად კი სხანს, რომ ეს ასე უნდა იყოს. „გუშინ წინ წარმოდგენილს პიესაში სშირად გახსენდა ისეთი სიტყვები: „მადლობას მოგახსენებთ იმ მონაწილეობისათვის, რომელიც ჩემს როლში მიიღეთ.“... „ჩინაზი ჩემს ცოლზედ ოსუნჯობს“ და სსკ. მე წაეკითხე პირი იმ თარგმნისა, ნამდვილი, ფერ უცვლელი პირი და, წარმოდგენით, შემთ მოყვანილი ფრაზების მგზავსი კი ერა ვნახე. სიტყვა „ოსუნჯობს“ აარგმანში სრულიად არ არის და არც იქნებოდა, რადგან ოსტრეკის შესაფერი ამასი არა ქონის რა. თარგმანში არის: „დიდად გამდლობთ ჩვენი ოჯახისადმი ურადლებისათვის“; ეს ფრაზა გადმოკეთებისთ და ქართლი სრულიად შეუგველათ. სხვა მსკედონიმი თავინთ ნებით შესცვალეს კვარზე, რა გასაკვანკელია, რომ თარგმანი შეეცვალათ... უდაგო აღაგას ჩანსირული (?) სიტყვები „ვოლგის ნაპირებზე“ და სსკ..-ო „ვოლგის კიდებზედ“ და არა „ვოლგის ნაპირებზედ“ (შეიძლება პირველი მეორეზედ ცუდათაც არც ნათარგმნი) მთელ პიესაში ორ შესაფერ და ს-

ჭირო ადგილას ჩრის ნახმარები და ისე დაშორებით ერთმანეთს, რომ ყურს არ უნდა ესმუშებოდეს. ეს ნაქლი თუ ჩრის, ისევე ოსტროკოვსკისა და არა მთარგმნელისა. რასაკვირველია, უკეთესი იქნებოდა ქართულის ყურს „ჟოლევის“ მაგივრად „იორი“ ჰსმე-ნობდა ან უკორნოვსკისა და შინაბლიკოვის მაგივრად ტორ-ლიძე და ნიხლიძე უფილიყო... მაგრამ, არა მგონაა პაესას გვა-რების გადმოკეთებით ღირსება მიეცეს: ჰსმეტი ჰსმეტიადვე რომ წჩება თარგმანში, ხელსატაკოვი ხელსატაკად, გითამ რა უჭირს პიესას?!.. თუ ემუშობინებოდა, ჰსმეტის მაგივრად გაეღვა უფი-ლიყო ან ღირის მაგივრად უფილიანი?—განა შეიძლება კი ჩვენი ქართული ან სხვა ზოგ სცენაზე გაგონილიდამ რეცენზენტმა ჰსმეტი შეადგინოს თარგმანისა ან ორგინალის ენის ღირსებაზე. თუ თვითონ პიესა არ წაუკითხავს? მამ ხვალ რუსულ სცენაზე გრიბოედოვის „ჰაუისაგან“ რომ წარმოადგინონ და ენაც დაამა-ხინჯონ, გრიბოედოვს უნდა უსაყვედუროთ, თუ მასი პიესა არ წაგიკითხავთ?...

პატივცემულა რედაქტორო, უმოწინილესად გთხოვთ ამ შენი-შენას მისცეთ ადგილი თქვენს გაზეთში.

შენიშვნა ამ გვარი კარგა ხანია „ივერის“ რედაქციაში იყო გაგზავნილი, მაგრამ აქამდის არ დაბეჭდეს. მე არა მცალიან მი-სკვებებს გასაგებათ თუ რატომ არ დაბეჭდეს. ზოგიერთი მოსა-ზრებისა გამო საჭიროდ მიცენია ამის დაბეჭდვა „თეატრი“.

აღ. ჯაბ—რი.

ცემები ღრამისათვის.

წერალი მკარე.

ბურთი და მოედანი მხნეო, მუხთმოყვარეო თეოფილე დაგრჩათ თქვენ, მეთვისტომეთა შჩედრინის ივანე ნათესავ

დაეწყებულისათა, რომლისაგანაც გაირჩევით მხოლოდ მით, რომ შიგდრინის ივანეს ახლავს, ის, როდისღაც რაღაც იყო რომ და, თითქო არ არის, სწყინს, რომ ის აღარ არის, რაც იყო; თქვენ-კი გგონიათ, რაღაც იყავით. დ. ეს თქვენი რაღაცა ყოფნა სათაკილოთ და საფურთხებლათ გაცინდით: არა „არს მასში ძარღვი ცხოვრებისა, არამედ იყო იგი კრუ-აზროვანება იოსებ დაეითაშვილისა, ეინაიდგან სიყმილი ათქმევიანებს კაცს ბევრსა უჯეროსა და წამაცდენელსა ყრმათა ნორჩი გულისასა! აღიარეთ თქვენ და ყოველისავე მისგან, რაც ჯერ არს ცოდნათ, გავინდით ხელის მძღვანელათ მხოლოდ გოდება და ხითხითი. და ჰგოდებთ იქ, შიგდრინისავე ივანე უშკა დურაჩოკივით, სადაც ყოველივე არის სას-ცილო და სამასხარაო, და ჰხითხითებთ იქ, სადაც უნდა კაცს მწუხარებისაგან გულსა და გვამში ანთება მოსდროდეს. თქვენ აგიფარებიათ ლალის ფერი შუშა და შესტკერიოთ და ატკერინებთ ქვეყანას ამ შუშიდამ. თქვენს თვალებს გადაჰფარვია მხოლოდ ბოროტება იგი, რომელ არს შექმნილ ხელითა ბიძიშენის ყარამან ყათლანისათა და რომელმაც სიმწარე თვისი უწინარეს იოსებ დაეითაშვილისა, გამცნოთ თქვენ. ეინაიდგან არა უწყით ნამდვილი ბუნება და გზა მისი, ნაცვლათ შესაფერი წამლის მოძებნისა, ამოჰფარებინართ ზურგს უკან კალთათა მის სამაღლისათა, აკეთებთ ასკი-კუკასა, უყოფთ უკანიდამ ენას, ეღრიჯებით უცნაურის სახით, იმ დიქრით, რომ ეს არის უკეთესი წამალი თქვენი წყლულისა გამთელებისა. ის კი, არა შემნიშენელი თქვენის ხელების ფათურისა და ტუჩების პრეწისა, მიდის თავისუფლათ თავის გზაზედ, მიგათრევთ თქვენც თანა და თქვენ თვალ წონ, მიიღან წამოასული ზეაივით, რაედენსაც მიჰგორავს, იმდენი უფრო და უფრო იზდება და გახვევთ თქვენც თავის უზარმაზარს ტავარნაებში. თქვენ კი, სრული დარწმუნებულნი, რომ ბოროტება იგი მიგორავს ანწუხებურითა თქვენითა უფსკრულისაკენ, კმაყოფილებით გამოიქუციტებით მაყურებლებიაკენ, ხითხითებთ განა-

რებულნი, და არა გრძნობთ, რომ ერთიკ კიდევ ტავარნა და... გაჭკრა სახსენებელი თქვენი პიჩისაგან ყოვლისა ქვეყნისა!

აი, მხნეო თეოფილე, პირველი ტემა დრამისათვის: გინდა კომედია გამოვა, გინდა ტრაგედია, გინდა დრამა, გინდა ტრაგიკომედია, გინდა ინტერედია.

ღიახ, თქვენ, ნათესავ დაეწყებულნო, თქვენ დახუკეთ თვალეზი წინაშენ ისტორიისა და წინაშენ მიმდინარე ცხოვრებისა, გახადეთ საგინებლათ ის გზა, რომელიც ცდილობდა შეესწავლა ისინი და „განემწკადა“ ნათელი ბნელისაგან. თქვენ გასაოცარი მხნეობით სდევნიდით ამ გზის გამყოლთა, უსევდით ყასაბ გეოს ქოფეკებსაც, და უკმევედით გუნდრუკს ყოველსა ჩვენსა სნეულებასა, ყოველსა ჩვენი გულის გამამხერვლსა ქიასა. გონებასა მრთელსა აფარებდით თვალეზზედ ხელს და გაძახადით კმაყოფილებით: „არა არს უსადეს ჩვენსა და არა არს სენი, რომელი სქვა ლეიდეა სიმრთელესა ჯანისა ჩვენისა!“ იდექ შენ ჯვარედინა გზაზედ, ჰგოდებდი ხმითა დიდითა და შესძახადი ქვეყანას რომ ყველა ბოროტი წარმოსდგების ხელითა.....

აი ტემა კომედისათვის და გინდა დრამისათვისაც.

მხნეო თეოფილე! ზემათ გითხარ, რომ ჰოდებ იქ, სადაც საცინარია და ხითხითებ იქ, სადაც სატირალია. რა გახადე შენ სატირლად ჩვენი ცხოვრებისა? რასა სცერ? რას სთარგმნი და რას არღვენ სცენაზედ? — ერთსა და იმასვე ათასის ვარიანტებით და განმეორებით: ცოლმა უღალტა ქმარს ცოლი ატყუებს ქმარს, ცოლია გრყენილი, გაქსეებული, საყიარელი მისი ცრუ და უპატიოსნო, ქმარი უმანკო, ჭკვიანი, მომთმინო და პატიოსანი. რომელსაც ორგული ცოლი მხოლოდ ბოლოს გაიცნობს ხოლმე. ამას იქით გონებზე და კალამი შენი არ მიდის! გარეშე მაყურებელი უნდა დადგეს იმ აზრზედ, — რაზედაც ბევრნი კიდევ დაჰდგარან, — რომ მთელს ჩვენს ქვეყანას ცოლები გაჭკეოდნენ. ისე გაუტაცინებართ

ქალთა გაორგულებას რომ თითქო მის მეტი ბაროტი არ აწუხებდეს ჩვენს ცხოვრებას. აღვიხაროთ ამ გზას მოუღალაფათ და... ერთხელაც არ გაუელია თქვენს სამწიგნობროთაში, მართლა ასეა თუ არა? და თუ ასრეა, რა არის მიზეზი ამისა? მართალია, მხნეო თეოფილე, შენცა, უნათესაო მელქისედექსაც, ქოჩე დე პარისაც, იონა გზა-დაბნეულსაც, და „მებრ“ სხვათა დასწევს გული მეუღლეთა თვისთა, მაგრამ... მაგრამ... რაღა იყავ შენ, როცა მუხლმოყრილი უცხადებდი სიყვარულს სიცოცხლით საგსე უმანკო სელამიტს, „ასულსა შინ აღამისასა?..“ — აღარც ჯანჯაფილი, აღარც ექსტრაქტ დომინი, აღარც ლექსები ბარკოვისა, აღარც რომანები ზოლასი, არც სურათები პარიჟისა ყაეახანებისა აღარა შეელოდნენ შენს უღროგოთ ჩაფუშვილს ჯანს. რა ხანში იყო იონა წელ-მოწყვეტილი, როდესაც სწყვეტებდა ახლათ გაშლილსა ყაევილსა ველისასა? ვინ აირჩია მეუღლეთ იონა გზა დაბნეულმან! — გეტერა, გაფრებულნი, შთაეარდნილი ხე უობასა მას შინა შთაგონებითა იონა მცნება-დაკარგულისათა, თეოფილე წიგნთ-მოყვარისათა, ქოჩე დე პარი გენათელისათა და მებრ სხვათა. გახსოვს სიტყვანი გმირის ლეონიძისა, რომელთა ეტყოდა იგი მეუღლესა თვისსა? „მე გინახავ, მე გაქმევე, მე გასმევე, მე გამოგიყვანე სიღარიბიდგან!...“ და არა ემონა უბიწოებასა შენსა ასული ამინადამისა. „სარეცელთა ზედა ღამესა ეძიებდი სელამიტს და არა ჰპოვე იგი...“ რამეთუ იყო მდედრ და ეძიებდა მამრსა.. განიტაცა ფრინა ჩვეულებამან თვისმან, შთანკრიგლმან მასში ხელოვნებითა თქვენითა და მონახა ხილი ახალი, და არა იკისრა მეუღლემან გმირისა ლეონიძისამან წყალობანი გმირისნი და ეძიებდა გული მი.ი სწორსა და ტოლსა, სადაც არ ყოფილიყო არც წყალობა არცა საყვედური.. და მოჰყეთ თქვენ გოდებასა მწარესა, სტირადით დღეთა გაჩენისა თქვენისასა, აქლევდით შეჩვენებასა სახსენებელთა ქალთასა. და ქლნი რჩებოდნენ ქალადვე იტყოდნენ გულსა შინა თვისსა: „მიანდეთ მკედარნი დამარხვად მკედართა და ცოც-

ხალნი იმყოფებოდნენ ცოცხალთა თანა. „არა არს ბედნიერება, იქ, სადაც არა არს სწორ და ტოლობა. არა ხამს გოდება და უდგრომელობისათვის იქ, სადაც დაუდგრომელობა იგი არს აგებულ ხელითა ჩვენითა: „ხე ნაყოფთაგან საცნაურ არს“ და „რაცა დაგითვისის ძას მოისთელიდე!“ დიახ, შენ სდევნი ორგულს ცოლებს, ჰხადი მათ, ვისაც გული მათი ეკერის, უბატოხსნოთ, და ამავე დროს დღენი შენი დაგიღვევის სწავლასა ზედან ლოველასისასა და ხელობათ გადაგიქცევია სარგებლობა ქალთა სუსტისა მხარითა და მრავალ არიან შტონი ევასანი, რომელი მწარეთ მოსთქმიან დღესა გაცნობისა შენისასა და მისტირიან დაკარგულსა მყუდროებასა გულისასა... დიახ, სდევნი შენ ორგულებათა ცოლთასა, და არ დაჰფიქრებინარ მას: არა არს მამრი, რომელსა არა დაერღვიოს მცნება შეუღელილთა გასაუღლებელისა, მაშ ვილა იგი, რომელსაც აკუთვნებ შენ გვირგვინსა პატიოსნებისასა, რომელსაც ორგულნი მეუღლენი მიხედებიან ხოლმე მხოლოდ ბოლოს?!... განსოეს შენი მეგობარის უღედმა მო მელქისედეკის კომედია, სადაც ჰკიცხავედა შეჩვენებით მათ, ვინცა ეწოდებიან ქალთა, რომელნი არა სჯერდებიან ხედრსა თვისსა და ამავე დროს იგი ჰმართავედა ჰარამსა ამგვარს ქალთაგან?! ნუ თუ არ გაგონებს ესე ყოველი გოგოლის უნტერ-აფერის ცოლს, რომელმაც თავისივე ხელით გაწკვპლა შაშველი საცხოვარი თვისი. აი კიდეც ტემა დრამისათვის... სწვენარ შენ, ჩემო თეოფანე მიგიცია წკვპლები მელქისედეკისთვის და ეძახი. „მაგრა, მაგრა მელქისედეკჯან! აღრა დაატრევა საწყაომან შეცოდებანი ჩემნი!“ და ვინაიდგან უწყის მელქისედეკ, რამეთუ ჯერი ახლა იმაზედ მიდკება, ოდნავე აკარებს წკვპლათა საცხოვართა შენთა, თუმცა საჩენებლათ მაყურებელთა, რაც ღონე აქვს იქნევს ხელგუსა და აშხაპუნებს წკვპლებს ჰაერში..

მხნეო ნათასავე-დავიწყებულო! შენ, მსგავსათ იონა პატიე დაკარგულისა, იყავ მოუშორებელი ამაღა იოთამ გადა-

ყლაპე შეიღოსა. შენ მოწიწებითა ჰბანდი საცხოვართა და
 უბეოა, როდესაც იოთამ და მესალინა ბაბილონელი ერთად,
 სამარსლისა აღამსა და ევისათა, განსვეტაკდებოდნენ ღვინო-
 სა შინა შამპანისასა... შენ უწვედი იოთამს დალალობას
 წინაშე მარკრატა ნინეელიისა, რათა ანამცოკრევი სუფრისა
 გრგებოდა შენ. შენ უკმევედი გუნდრუქს ნეტარად ცხოვრე-
 ბასა იოთამისასა. შენ არიდებდი მას ყოვლითა ძალითა შენი-
 თა არაწმიდებდასა მახვილადისასა. შენ სახარულის ცეცხლი
 გენთებოდა თვალეშა ბაჯალლოთაგან, რომელნიც მოსდიო-
 და კარადებით იოთამს ყაბ ლალოსაგან: ფრინა და სასმე-
 ლი კრიტული გიღვიძებდნენ უცნაურთა გულს თქმათა.
 შეკუთრეილი ფარხმლითა გმირისა ლამანჩენისათა, ათარებლით
 თვალეშა და პირზედ ხელს მაცდურთა მათ, რომელნი ჰხედა-
 ედნენ სიბნელესა ევგეპტისასა საცხოვარსა ზედა იოთამისასა.
 იძახოდი ფიციითა მგომობარითა: არა არს სიბნელო და არცა
 მანქანა, მომფენი სიბნელისა მის. და დაჰყვარა ბნელმან იო-
 თამ და დაემკვიდრა მანე სახლსა მამისა იოთამისასა... და
 შეა იოთამ იოვანე, იოვანე შეა იორამ, იორამ შეა იოსებ,
 იოსებ შეა გორჯ სპ, გორჯასპ შეა აღფეზ და მანჩ მისნი
 ურთ მელქისედეკ ნათესაე მოუნსენებელისა, იონა გზა დაბნე-
 ულისა, ლე პრანს დე ყოჯრეენ და სხვათა და სხვათა და სხვა-
 თა!... და იყენენ ყოველნი იგი ბნელსა შინა, ეძებდეს და
 ვერა ჰპოვებდეს ალაგთა თვისთა. მსმიტილად მათდა აყენ
 წინგთ-მოყვარე თეოფილე და მამრქმელად მათდა მიიწვედნენ
 მას. და განხენა დილაა ერთს თეოფილენ თვალნი თვისნი და
 იხილა თავი უფსკრულსა შინა ჯოჯოხეთისასა, და ლაღად ჰყო
 ხმითა დიდითა. დიდებულ ხარ შენ ზაქარიავ, რამეთუ ექადიდი
 სინათლესა და არა გიცანიით შენ, ჰხედაედი სიბნელესა და არ

გერ მუნეთ შენ...“ და დარჩ, ხვა იგი ხმად მლაღადებელისა
უღაბნოსა შინა...

ნუ თუ ტემა ესე არ არის ღირაი თქვენი კალმისა და სცე-
ნისა.

სანთოფოფო მსოფსი ანთოფოფო

ტანდგეგლი.

სტამბოლი.

ფობტობტ ფობტობტ

იმენ თაოფის თაოფოფო მენ თაოფოფო შენ მსოფსი მსოფსი

ოფობტობტ თაოფობტობტ * * *

რა მისაროდეს ბედით დანაგრულს,

ან რა მოაღხენს დაწულულებულს გულს,

ან კი რა არის აქ გასასწარი.

არც ცოცხლებში ვარ, არცა ვარ მკვდარი.

ნუ თუ ეს არის მართლა სიცოცხლე.

რასაც მე თვალით უეურებ დღეს!

ერთგან მოისძის სარსარ-სიცელი,

და მეორედგან ტანჯული კერესა.

ერთს ბედი უღიმს, ბედი უცინის

გადმოჭყენია ნათელი ცისა

და არც კი იცის, რას მოახმაროს

მუქთად გავსილი ფულეებით ქისა.

სხვის მონაგართ მოსუქებული

გორაობს ტახტზედ, ფეხზედ ვერ დგება,

აღარ აწუხებს არავის დარდი,

არც იცის სრულად ქვეყნად რა სდება,

და არც ის იცის, ვინც მას აცხოვრებს,

რას

ვინც მის წეალობით შიმშილით კვდება,
ერთს ბედი უღიმს, მაგრამ ათასი
კულის სიცოცხლე თავლივით დნება...

რა მდიდარი ხარ ბავშვის ოცნებაზე!
ვინ იცის, სად არ დიარებ!

ჯერ უხრუნველსა ღია გკონია
ვეელგან მუსთალი ბედის კარები.

მეც ბავშვი ვიუა: ტკბილის ოცნებით
გატაცებული სულ სხვას ველოდი.

მაგრამ მოვსტეუვდი და აი მუდამ
გულზედ მანვება სვედა, ვით ლოდი.

აღარ მისხარებს გულს არაფერი
აღარც აღდგომა, არც გაზაფხული,

ზიხლით უეურებს ქვეყნად სუეველას,
ოსრავს და მწარედ მიძეოთავს სული.

საყელი.

სულთანის მხილება დედისგან

(ინგლისურით ლ. ე. ლანდონის)

ასი არი, რომ გატირებს

ემაგ ტურფა მხარის ცქერა:

ვერ შეძელი ვერცა ქალის

ხელით მისი სკინტრის ჭერა.

დასე ქალაქს მარმარილოს
თეთრ კალაენით გაბრუნეულებულს,
გამაგრებულს ამაუს სღუდეს,
კოდოლს ძაღალს და დიდებულს.

კადასედე ვარდის ბადით
კარემოცულს მეფის ვანებს
და მეფისვე მოსასვენად
ტეეს და ვუცხლის მადრუფანებს.

უცნო ილსენს იმ დარბაზში,
სადერთ რომ ძველთ ააკეს,
და აკრძალულს სჯულით ღვინოს
აწაფებენ წვეულ ბაკეს.

და ქუჩებში შენატრიან
ბურნი ძველები ბედის წერას,
ვაჟკაცები სელ დაკრეფით
ძლივსდა ბედვენ ავღლის სელას.

მათი სისხლი, მათი გული
ვითა სღვისა სვირთნი ჭლელვენ,
მამის შკალნი, მამებივით
შენთვის უპირებრ მოკვდებოდენ.

იღ.

რედ.-გამომცემელი ა. ნებერაძე